

RHAN 2 – ERTHYGLAU'R CYFANSODDIAD

Erthygl 7 – Y Cabinet (Gweithredol)

7.1 Rôl

Bydd y Cabinet yn trefnu i gyflawni swyddogaethau'r awdurdod lleol nad ydynt yn gyfrifoldeb ar unrhyw ran arall o'r awdurdod lleol, un ai yn ôl y gyfraith neu'r Cyfansoddiad hwn.

7.2 Ffurf a chyfansoddiad

Cabinet

- (a) Yn ddarostyngedig i baragraff (b) isod, bydd y Cabinet yn cynnwys yr Arweinydd ynghyd â dim mwy na naw Cyngorydd arall (ni chaiff cyfanswm yr aelodau Cabinet fod yn fwy na 10).
- (b) Os caiff dau neu fwy o Gyngorwyr eu hethol i rannu swydd fel Arweinydd neu os cânt eu penodi i rannu swydd aelod Cabinet ('Rhanwyr Swydd Cabinet'), gellir cynyddu cyfanswm nifer yr aelodau Cabinet i:
 - (i) 11 neu 12, os yw o leiaf 2 o'r aelodau wedi'u hethol neu eu penodi i rannu swydd; neu
 - (ii) 13, os yw o leiaf 3 o'r aelodau wedi'u hethol neu eu penodi i rannu swydd.
- (c) Y Cyngor sydd yn ethol yr Arweinydd.
- (d) Yr Arweinydd sydd yn penodi aelodau eraill y Cabinet.

7.3 Arweinydd

- (i) Bydd yr Arweinydd yn Gyngorydd a etholir i swydd Arweinydd gan y Cyngor. Gall dau Gyngorydd arall gael eu hethol gan y Cyngor i rannu swydd yr Arweinydd, os ydynt yn gwneud trefniant ar y cyd i sefyll ar gyfer etholiad fel Arweinydd ar sail trefniant rhannu swydd.
- (ii) Bydd yr Arweinydd yn ei swydd nes:
 - (a) y bydd ef/hi yn ymddiswyddo o'r swydd; neu
 - (b) y bydd ef/hi yn cael ei atal rhag bod yn Gyngorydd neu yn Arweinydd neu yn aelod o'r Cabinet dan Ran III Deddf Llywodraeth Leol 2000 (er y gallai ef/hi ddod yn ôl i'w swydd ar ddiwedd y cyfnod hwnnw); neu

- (c) nid yw ef/hi yn Gyngorydd mwyach; neu
- (d) mae'r Cyngor yn penderfynu diswyddo ef/hi; neu
- (e) tan ddyddiad yr etholiad cyffredinol nesaf.

7.4 Aelodau Cabinet Eraill

- (i) Bydd aelodau'r Cabinet (ac eithrio'r Arweinydd) yn Gyngorwyr a benodir gan yr Arweinydd. Gellir penodi dau neu fwy o Gyngorwyr i rannu swydd aelod o'r Cabinet.
- (ii) Ni ellir cyfnewid unrhyw aelodau cyfetholedig nac is-aelodau nac aelodau wrth gefn am aelodau Cabinet (ar wahân i'r Arweinydd). Nid oes modd penodi'r Arglwydd Faer na'r Is-Arglwydd Faer i'r Cabinet, ac nid oes hawl gan aelodau'r Cabinet (gan gynnwys yr Arweinydd) fod yn aelodau o Bwyllgor Craffu.
- (iii) Bydd Gyngorydd sydd wedi'i benodi yn Aelod Cabinet yn ei swydd nes:
 - (a) y bydd ef/hi yn ymddiswyddo o'r Cyngor; neu
 - (b) y bydd ef/hi yn cael ei atal rhag bod yn Gyngorydd neu'n Arweinydd neu aelod o'r Cabinet dan Ran III Deddf Llywodraeth Leol 2000 (er y gallai ef/hi ddod yn ôl i'w swydd ar ddiwedd y cyfnod hwnnw); neu
 - (c) nid yw ef/hi yn Gyngorydd mwyach; neu
 - (d) mae'r Cyngor yn penderfynu diswyddo ef/hi; neu
 - (e) tan ddyddiad yr etholiad cyffredinol nesaf.

7.5 Cynorthwywyr i'r Cabinet

Gall yr Arweinydd benodi Gyngorwyr i weithredu fel cynorthwywyr y Cabinet cyn belled ei fod/ei bod yn ystyried bod hynny'n rhesymol angenrheidiol ac yn briodol. Ni chaniateir penodi'r Arglwydd Faer, na'r Dirprwy Arglwydd faer, yn Gynorthwywyr i'r Cabinet.

Nid yw Cynorthwy-ydd i'r Cabinet yn aelod o'r Cabinet. Bydd eu swydd yn cynnwys:

- (a) cynorthwyo'r Cabinet yn gyffredinol;
- (b) cysylltu â Chadeiryddion ac aelodau Pwyllgorau Craffu perthnasol; a
- (c) gweithredu fel goruchwylwyr mewn cyfarfodydd Cabinet neu bwyllgor y Cabinet

yn unol â'r Disgrifiad Swydd manwl a nodir yn Atodiad A.

Caiff cynorthwyyr i'r Cabinet fynychu, a siarad yn, unrhyw un o gyfarfodydd y Cabinet neu bwyllgor o'r Cabinet, ond ni chânt bleidleisio ar unrhyw faterion sydd gerbron y Cabinet, ac ni chânt ychwaith gymryd lle Aelod Cabinet mewn cyfarfod o'r Cabinet nac mewn unrhyw rôl gwneud penderfyniadau.

7.6 Trafodion y Cabinet

Bydd trafodion y Cabinet yn digwydd yn unol â Rheolau Gweithdrefn y Cabinet, fel y nodwyd yn Rhan 4 y Cyfansoddiad hwn.

7.7 Cyfrifoldeb am swyddogaethau

Mae Rhan 3 y Cyfansoddiad yn nodi'r darpariaethau a wnaed mewn perthynas â rhannu unrhyw swyddogaethau sy'n gyfrifoldeb ar y Cabinet ymhlith y bobl ganlynol:-

- (a) y Cabinet;
- (b) unrhyw aelod Cabinet;
- (c) unrhyw bwyllgor y Cabinet; a
- (d) unrhyw swyddogion yr awdurdod.

Pan fo dyraniad o'r fath wedi'i wneud, caiff y corff y caniateir i swyddogaeth, neu'r person y dyrannwyd swyddogaeth iddo yn unol â'r ddarpariaeth honno, gyflawni'r swyddogaeth honno neu y caniateir ei hawdurdodi i wneud trefniadau ar gyfer cyflawni'r swyddogaethau hynny, fel y nodir yn Rheolau Gweithdrefn y Cabinet.

Os nad yw'r swyddogaethau sy'n gyfrifoldeb ar y Cabinet yn cael eu rhannu fel y nodwyd uchod (ond nid ymhellach neu fel arall) gall yr Arweinydd gyflawni'r swyddogaethau hynny neu bennu priod gyfrifoldebau'r Cabinet, Pwyllgorau'r Cabinet, Aelodau Cabinet a Swyddogion mewn perthynas â gwneud Penderfyniadau Gweithredol penodol. Bydd yr Arweinydd yn rhoi gwybod i'r Swyddog Priodol yn ysgrifenedig am unrhyw gyfrifoldebau a ddirprwyir, a bydd y Swyddog Priodol yn cynnal rhestr yn nodi'r priod gyfrifoldebau fel y gallant fod o bryd i'w gilydd yn unol â Rheolau Gweithdrefnol y Cabinet a nodir yn Rhan 4 y Cyfansoddiad hwn.

- 7.8 Yn ystod unrhyw gyfnod pan nad oes Cabinet, bydd unrhyw swyddogaethau sy'n gyfrifoldeb i'r Cabinet yn cael eu dyrannu i'r Prif Weithredwr ac yn cael eu cyflawni gan y Prif Weithredwr neu yn ei absenoldeb, y Cyfarwyddwyr Corfforaethol sy'n gweithredu'n unigol neu ar y cyd ar yr amod y bydd y Prif Weithredwr neu'r Cyfarwyddwyr Corfforaethol, wrth gyflawni swyddogaethau o'r fath, yn ystyried ac yn cydymffurfio ag unrhyw brotocol sy'n gymwys i arfer pwerau dirprwyedig i'r graddau y mae hynny'n rhesymol ymarferol, ac mewn ymgynghoriad ag unrhyw Gynghorydd yn Arweinydd grŵp gwleidyddol yn unol â Rheoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau a Grwpiau Gwleidyddol) 1990.

ATODIAD A – CYNORTHWYWYR I' CABINET – DISGRIFIAD SWYDD

- 1 Mae cynorthwywyr i'r Cabinet yn Aelodau a benodir gan yr Arweinydd i weithio gydag Aelod Cabinet neu Aelodau Cabinet a helpu i gyflawni swyddogaethau'r Cabinet.
- 2 Mae hyn yn cynnwys bwrw ymlaen â phrojectau neu raglenni penodol. Bydd y rhan fwyaf o swyddi Cynorthwyol yn amrywio ar draws swyddogaethau Aelod/Aelodau Cabinet ond mater i bob Aelod/Aelodau Cabinet unigol, ar ôl trafod gydag Arweinydd y Cyngor, yw sefydlu unrhyw derfynau neu amodau ar y ffyrdd y bydd y Cynorthwy-ydd yn gweithredu. Dylai unrhyw gyfyngiadau ar rôl Cynorthwy-ydd, y mae Aelod Cabinet yn dymuno eu gosod, gael eu cytuno gyda'r Arweinydd, eu cofnodi a'u copïo i'r Swyddog Monitro.
- 3 Nid yw rôl Cynorthwy-ydd i'r Cabinet yn denu uwch gyflog o dan Restr Taliadau'r Aelodau.
- 4 Gall Cynorthwywyr y Cabinet:
 - (a) Ymgymryd â thasgau, ymchwil ac ymchwiliadau penodol a mynychu cynadleddau, seminarau a chyfarfodydd, yn ôl cais yr Aelod/Aelodau Cabinet, er mwyn cael y wybodaeth ddiweddaraf am fentrau polisi a datblygu cyfredol.
 - (b) Mynychu Cyfarfodydd Briffio'r Cabinet ar ran Aelod Cabinet.
 - (c) Mynychu a siarad (ond nid pleidleisio) yng nghyfarfodydd y Cabinet.
 - (d) Mynychu digwyddiadau ffurfiol ac anffurfiol ar ran Aelod Cabinet, ac eithrio am agoriadau neu seremonïau neu ddigwyddiadau swyddogol pan fo angen rhoi araith ffurfiol. Mewn achos o'r fath, os bydd Aelod Cabinet yn absennol, bydd yr Arglwydd Faer neu Aelod Cabinet arall yn cynrychioli'r Cyngor.
 - (e) Siarad yn ffurfiol mewn digwyddiadau a swyddogaethau ar faterion yn ymwneud â'i faes cyfrifoldeb ei hun pan fo'r Cynorthwy-ydd wedi'i wahodd yn benodol i siarad.
 - (f) Cysylltu gydag aelodau nad ydynt yn aelodau gweithredol er mwyn sicrhau bod yr Aelod Cabinet yn hollol ymwybodol o faterion sy'n peri pryder i Aelodau.
 - (g) Ymddangos gerbron Pwyllgor Craffu os nad yw'r Aelod Cabinet yn gallu bod yn bresennol neu pan fo'r Cynorthwy-ydd wedi canolbwyntio ar y project neu raglen benodol. (Fodd bynnag, gall y Pwyllgor Craffu ofyn i'r Aelod Cabinet fod yn bresennol ar achlysur pellach).

(h) Bod yn aelod o Bwyllgor Craffu nad yw'n ymwneud â phortffolio ei Aelod Cabinet.

(i) Bod yn aelod o Grŵp Gorchwyl a Gorffen Craffu.

5 Fodd bynnag, ni all Cynorthwy-ydd Aelod Cabinet wneud y canlynol:

(a) Gwneud penderfyniadau

(b) Dirprwyo ar ran Aelod Cabinet yng Nghyfarfodydd y Cyngor

(c) Bod yn aelod o unrhyw Bwyllgor Craffu.